

Centraal Planbureau

CPB Achtergronddocument | 2 oktober 2018

De beleidsmatige lastenontwikkeling in Nederland

Bijlage bij de MEV 2019

Maurits van Kempen
Sander van Veldhuizen

Inhoud

- 1 Inleiding—4
- 2 De beleidsmatige lastenontwikkeling 1998-2021—7
 - 2.1 De ontwikkeling op hoofdlijnen—7
 - 2.2 Verhouding BLO gezinnen en koopkracht in 2019—12
 - 2.3 Verhouding tussen BLO en lasten in het inkomstekader—13
- 3 Lastenontwikkeling naar belastingcategorie—15
- 4 De BLO-mutaties na doorrekening RA en opvolgende ramingen—17
 - 4.1 Ontwikkeling van de BLO gezinnen na doorrekening RA en opvolgende ramingen—17
 - 4.2 Ontwikkeling van de BLO bedrijven na doorrekening RA en opvolgende ramingen—19
 - 4.3 Ontwikkeling van de BLO buitenland na doorrekening RA en opvolgende ramingen—21
- Bijlagen—23
- Afkortingenlijst—24

1 Inleiding

Dit Achtergronddocument geeft een nadere toelichting bij de Macro Economische Verkenning (MEV) 2019¹ op de beleidsmutaties van de collectieve lasten (belastingen en sociale premies). De toelichting betreft de jaren 1998 – 2017, en de ramingsjaren 2018 – 2021. Tevens brengt het voor het ramingsjaar 2019 in kaart hoe de lastenstijging gemeten in de beleidsmatige lastenontwikkeling (BLO) zich verhoudt tot de koopkrachtontwikkeling.

De analyse van de lastenontwikkeling wordt gedaan aan de hand van de CPB-indicator: de beleidsmatige lastenontwikkeling op EMU-basis. Een beleidsmutatie is een aanpassing van belasting- en premietarieven of een beleidsmatige aanpassing van de grondslag van belastingen en premies. De BLO-indicator is op EMU-basis om zo goed mogelijk bij de Nationale Rekeningen van het CBS aan te sluiten. Alle in dit Achtergronddocument genoemde bedragen zijn op EMU-basis, tenzij anders vermeld. De CPB-boekhouding van beleidsmutaties start in 1998; om die reden is dat jaar de startdatum van de analyse in dit document. De aansluiting van de cijfers in dit Achtergronddocument is op basis van de MEV 2019.

De beleidsmatige lastenontwikkeling (BLO) geeft het statische budgettaire effect van beleidsmaatregelen op de EMU-relevante belasting- en premieontvangsten, aansluitend op definities van de Nationale Rekeningen. Beleid bestaat uit aanpassingen van belasting- en premietarieven en beleidsmatige aanpassingen van de grondslag van belastingen en premies, waaronder aanpassing van schijfgrenzen, heffingskortingen en aftrekposten, invoering van nieuwe belastingen en afschaffen van bestaande belastingen.²³ De BLO omvat ook effecten van de groei en afbouw van beleidsmaatregelen en het effect van anticipatie- of –uitstelgedrag in reactie op beleidsmaatregelen. Al deze mutaties worden als jaar-op-jaar mutaties gekwantificeerd op basis van hun ex-ante budgettaire effect op EMU-basis⁴ in mld euro. Tabel 1.1 toont een illustratie: de verhoging van het lage btw-tarief zorgt in 2019 (ten opzichte van 2018) voor een lastenverzwaring van 3,0 mld euro. De oplopende tarieven in de Opslag Duurzame Energie (ODE) leiden in tot 2018 0,6 mld euro zwaardere lasten dan in 2017 en vervolgens in 2019 tot 1,3 mld euro zwaardere lasten dan in 2018. Hoewel beleid in de vennootschapsbelasting (vpb) in 2018 ten opzichte van 2017 per saldo met 0,3 mld euro lastenverlichtend uitpakte, stijgen de beleidsmatige lasten van 2018 naar 2019 met 1 mld euro.

¹ CPB, 2018, *Macro Economische Verkenning 2019*. ([link](#))

² Uitzondering op deze benadering is de Zvw-premie. Bij de zorgpremies wordt de gehele ontwikkeling als beleidsmatig bestempeld. Een stijging in de zorgpremie-inkomsten veroorzaakt door een grotere grondslag als gevolg van bijvoorbeeld hogere bevolkingsgroei telt dus mee in de BLO.

³ Aanpassingen als gevolg van automatische indexering zijn geen beleidsmutaties.

⁴ Dit is gelijk aan 1 maand verschoven kasontvangsten, m.u.v. de inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, dividendbelasting, erf- en schenkbelasting en de in 2001 afgeschafte vermogensbelasting waarvoor EMU-basis gelijk is aan de kasontvangsten. Voor belastingen van de lagere overheden worden niet afzonderlijk kasontvangsten geregistreerd, daarom zijn de ontvangsten op kasbasis ook in dit geval gelijk aan ontvangsten op EMU-basis. We sluiten hierbij aan op de belasting- en premieontvangsten in de Nationale Rekeningen.

Tabel 1.1 Ter illustratie: BLO 2017-2019 uitgelichte belastingsoorten

	2017	2018	2019
Omzetbelasting	0,0	0,0	3,0
Energiebelasting en Opslag Duurzame Energie	0,1	0,6	1,3
Vennootschapsbelasting	-0,1	-0,3	1,0

De BLO-indicator is onderbouwd met een boekhouding van beleid op

maatregelniveau. De input van deze boekhouding is afkomstig van o.a. het jaarlijkse Belastingplan, andere relevante wetgeving, aanvullende technische beleidsuitgangspunten van departementen en berekeningen van het CPB. Het relevante beleid betreft enkel belastingen en premies, daarmee liggen bij- en toeslagen dus buiten de BLO-definitie. De BLO van de belastingen van de lokale overheden wordt berekend als de gerealiseerde groei van deze belastingen voor zover deze verschilt van de nominale groei van het bbp.

De BLO is een ex-ante begrip, wat ten eerste betekent dat het een inschatting betreft van voordat de maatregel in werking treedt. In de praktijk is het laatste moment van deze inschatting het moment waarop de maatregel en het bijbehorende budgettaire effect in een wetsvoorstel belandt. Omdat er doorgaans tijd zit tussen een eerste concrete beleidsvoornemen en de definitieve verankering in een wetsvoorstel, kan het BLO-effect van de maatregel tussentijds veranderen.⁵

Het ex-ante begrip impliceert ten tweede dat het een inschatting betreft exclusief economische doorwerking.⁶ De BLO bevat echter wel eerste-ordegedragseffecten als gevolg van fiscale maatregelen.⁷ Deze werkwijze sluit aan bij het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte over de budgettaire omgang met gedragseffecten.⁸ Het gaat hierbij om het directe effect van een belastingmaatregel op de desbetreffende grondslag. Het CPB veronderstelt in onder andere een eerste-ordegedragseffect bij aanpassing van de accijnzen, de vpb, box 2 en box 3, het toptarief in box 1, de dividendbelasting en de kansspelbelasting.

De BLO-indicator van het CPB wordt uitgedrukt in cijfers op EMU-basis. De EMU-definitie is conform de richtlijnen van de Economische en Monetaire Unie (EMU) en wordt door het CBS in de Nationale Rekeningen gehanteerd bij het rapporteren van de belasting- en premieopbrengsten. In de EMU-definitie worden kasontvangsten van belastingen en premies met behulp van richtlijnen gerelateerd aan de periode waarin de economische activiteit plaatsvond. Deze richtlijnen schrijven voor de meeste belastingsoorten een 1-maand verschoven kasontvangst voor. Uitzonderingen zijn de inkomensheffing, de vennootschapsbelasting, de dividendbelasting, de erf- en schenkbelasting en de in 2001 afgeschafte vermogensbelasting. Voor deze belastingsoorten zijn de ontvangsten op EMU-

⁵ Dit speelde op grote schaal bij de *Macro Economische Verkenning 2019*, toen alle lastenmaatregelen uit het Regeerakkoord werden 'herijkt' (opnieuw geraamd) voordat zij in het Belastingplan werden opgenomen. Deze herijking bracht een forse verandering in de BLO teweeg. Zie paragraaf 2.2.

⁶ Economische doorwerking van beleidsmaatregelen vindt plaats in het macromodel SAFFIER en het arbeidsaanbodmodel MICSIM.

⁷ Omdat deze werkwijze voortvloeide uit het advies in de meest recente rapport van de Studiegroep Begrotingsruimte, bevat de BLO van de jaren voor 2016 geen gedragseffecten.

⁸ Studiegroep Begrotingsruimte, 2016, Van saldostrating naar stabilisatie, Rapport van de 15e Studiegroep Begrotingsruimte, 1 juli. ([link](#))

basis gelijk aan de kasontvangsten (dus zonder vertraging). Voor belastingen van de lagere overheden worden niet afzonderlijk kasontvangsten geregistreerd, daarom zijn de ontvangsten op kasbasis ook in dit geval gelijk aan ontvangsten op EMU-basis.

Dit document behandelt achtereenvolgens de lastenontwikkeling naar verschillende belastingcategorieën en gaat in op de verticale aansluiting tussen verschillende ramingen. In hoofdstuk 2 wordt de beleidsmatige lastenontwikkeling in 1998-2017 en de ramingsperiode 2018-2021 (op hoofdlijnen) besproken met nadruk op de verdeling van de beleidsmatige lastenontwikkeling tussen bedrijven en gezinnen. Verder beschrijft hoofdstuk 2 de verhouding tussen de beleidsmatige lastenontwikkeling en de koopkracht, en de verhouding tot de lastendefinitie uit het inkomstenkader. In hoofdstuk 3 wordt er ingegaan op de verdeling van de lastenontwikkeling naar de verschillende belasting- en premie categorieën. Tot slot beschrijft hoofdstuk 4 de verticale aansluiting van de BLO tussen verschillende ramingen na het Regeerakkoord.

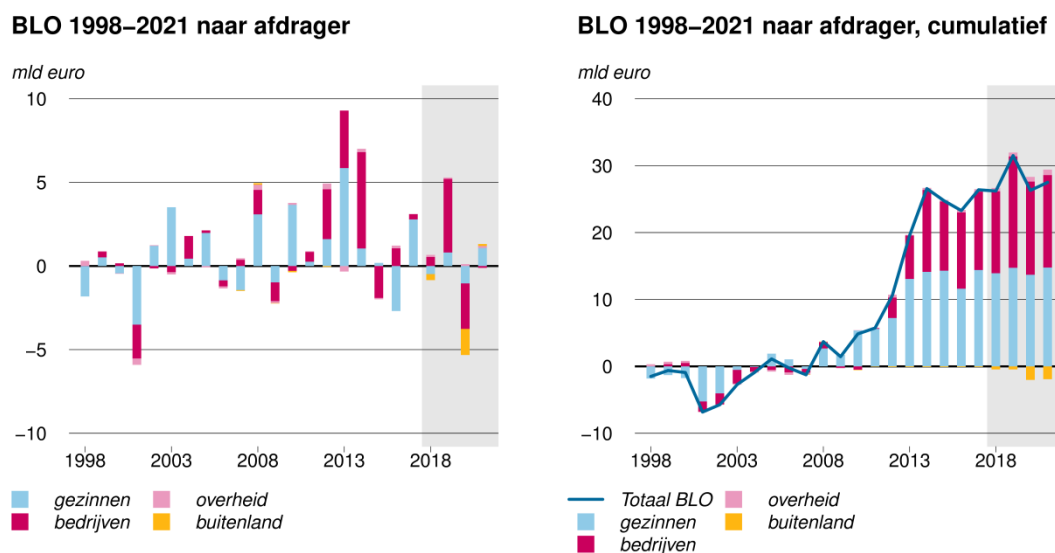
2 De beleidsmatige lastenontwikkeling 1998-2021

Dit hoofdstuk gaat achtereenvolgens in op het verloop van de beleidsmatige lastenontwikkeling op hoofdlijnen, de verhouding van de BLO voor gezinnen in de MEV en de koopkracht en de verschillen in het BLO-begrip tussen het CPB en de boekingen in het inkomstenkader.

2.1 De ontwikkeling op hoofdlijnen

Per saldo stijgen de collectieve lasten in de periode 1998-2021 met 27,5 mld euro als gevolg van beleid. Figuur 2.1 toont de beleidsmatige lastenontwikkeling naar groep voor de periode 1998-2021. Gemiddeld stijgen de lasten in deze periode met 1,1 mld euro (circa 0,2% bbp) per jaar.^{9,10} In 14 van de 24 jaren is sprake van een netto lastenverzwaring, in de overige jaren netto lastenverlichting. In 2001 was sprake van een substantiële lastenverlichting in het kader van de herziening van het belastingstelsel, in 2020 volgt een lastenverlichting als gevolg van de afschaffing van de dividendbelasting en het wegvallen van enkele eenmalige lasten.

Figuur 2-1 BLO 1998 - 2021 naar afdrager per jaar (links) en cumulatief (rechts)

⁹ Op basis van MEV2019, in lopende prijzen. In prijzen van 2018 is de lastenstijging dus groter.

¹⁰ Hierbij is voor dit hoofdstuk gecorrigeerd voor de financieringsschuif in 2006 in verband met het afschaffen van de particuliere zorgverzekeringen bij invoering van het nieuwe zorgstelsel: de Zorgverzekeringswet (Zvw). De premies van de Zvw worden volledig als collectieve lasten gezien, terwijl de particuliere zorgpremies niet als collectieve last werden aangemerkt. De BLO over de periode 1998-2021 zonder correctie voor deze schuif bedraagt 35,4 mld euro.

Van de lastenstijging over de periode 1998-2017 komt 55% voor rekening van gezinnen en 44% voor rekening van bedrijven. Wanneer de ramingsjaren 2018 tot en met 2021 worden inbegrepen, komt de lastenstijging meer dan volledig terecht bij gezinnen (54%) en bedrijven (50%).¹¹ De lastenstijging voor bedrijven is vooral geconcentreerd in de jaren 2012 tot en met 2014 en 2019.¹²

Na lastenverlichting in 2018 (0,2 mld euro) volgt een lastenverzwaring in 2019 (5,3 mld euro). Gezinnen krijgen in 2018 een lastenverlichting van 0,5 mld euro, terwijl bedrijven een lastenverzwaring van 0,6 mld euro ervaren.¹³ De overheid ziet in 2018 een lastenverzwaring van 0,1 mld euro en het buitenland een lastenverlichting van 0,4 mld euro.¹⁴ In 2019 stijgt de totale BLO met 5,3 mld euro. Hiervan komt 0,8 mld euro voor rekening van gezinnen. Tabel 2.1 toont de belangrijkste onderliggende beleidsmaatregelen voor gezinnen. De lastenverzwaring is voornamelijk het resultaat van de stijging van het lage btw-tarief van 6% naar 9% (2,2 mld euro), de hogere lasten op energie (0,8 mld euro), de Zvw-premie (1,8 mld euro) en het incidentele anticipatie-effect van de tariefsverhoging in box 2 van de inkomensheffing (0,3 mld euro) en de rekening-courantmaatregel (0,7 mld euro).¹⁵ Deze verzwaring wordt gedempt door de lastenverlichting als gevolg van de eerste stap van de invoering van het tweeschijvenstelsel in de loon- en inkomensheffing en de verhoging van de algemene heffingskorting. Bedrijven ondervinden in 2019 een lastenverzwaring van 4,4 mld euro (tabel 2.2). Deels is dit incidenteel van aard, door het anticipatie-effect van de rekening-courantmaatregel (1,1 mld euro), de tariefsverhoging in box 2 van de inkomensheffing (0,4 mld euro) en wegvallen van de eenmalige derving vanwege de gerechtelijke uitspraak over de fiscale eenheid (0,4 mld euro). De lastenverzwaring is tevens het gevolg van de verhoging van het lage btw-tarief (0,7 mld euro) en de implementatie van de ATAD-richtlijn in de vpb (1,1 mld euro). Verder stijgen de lasten onder andere door per saldo hogere premies werknemersverzekeringen (0,5 mld euro) en de hogere ODE-heffing (0,3 mld euro). 0,1 mld euro van de lastenverzwaring komt voor rekening van de overheid in de vorm van hogere premieafdrachten.

¹¹ Deze aandelen tellen op tot meer dan 100%. Het buitenland kent per saldo een lastenverlichting, wat een negatief aandeel impliceert (-7%). De beleidsmatige lasten voor de overheid sluiten de som (3%).

¹² Onder andere door de btw-tariefsverhoging en maatregelen in de vpb betreffende de afschrijvingen. Zie ook hoofdstuk 3.

¹³ Zie hoofdstuk 3 voor de onderliggende ontwikkelingen per belastingcategorie.

¹⁴ Deze lastenverlichting is incidenteel en wordt veroorzaakt door de verminderde dividendbelastingopbrengst uit het buitenland als gevolg van anticipatie op de afschaffing van die belasting.

¹⁵ Het betreft een belasting op grote leningen die directeur-grotoaandeelhouders zichzelf kunnen verstrekken. De verwachting is dat men in anticipatie hierop de lening zal omzetten naar uitgekeerd loon of dividendstromen. De opbrengst slaat dan eenmalig neer in de inkomstenbelasting (BLO gezinnen) en de dividendbelasting (BLO bedrijven, voorheffing box 2 van de inkomstenbelasting).

Tabel 2.1 BLO gezinnen MEV 2019

	2018	2019	2020	2021
	mld euro			
Gezinnen	-0,5	0,8	-1,0	1,1
w.v. verhoging lage btw-tarief	0,0	2,2	0,0	0,0
w.v. invoering tweeschijvenstelsel	0,0	-4,0	-0,5	-1,6
w.v. verhoging algemene heffingskorting	0,0	-1,7	-1,1	-0,5
w.v. verhoging arbeidskorting en versnelde afbouw	0,0	0,8	-0,2	-0,2
w.v. Opslag Duurzame Energie (ODE)	0,2	0,3	0,3	0,0
w.v. kasopbrengst rekening-courant maatregel in box 2 IB	0,0	0,7	-0,7	0,0
w.v. zorgpremie	0,4	1,8	1,4	1,0
w.v. kasopbrengst verhoging box-2 tarief IB	0,1	0,3	-0,2	-0,4
w.v. verlaging teruggave energiebelasting	0,0	0,4	0,0	0,0
w.v. Aangrijpingspunt toptarief voor de kabinetsperiode bevroren	0,0	0,4	0,5	0,5
w.v. verhoging maximale arbeidskorting bij afbouwpunt	0,0	0,0	-1,0	-0,6
w.v. kasontvangsten uitfasering Pensioen in Eigen Beheer	-1,6	-0,1	-0,6	0,0
w.v. kasontvangsten IB i.v.m. afschaffing voorheffing (dividendbelasting)	0,0	0,0	0,0	2,1
w.v. aftrekposten inkomensheffing naar lage tarief	0,0	0,0	0,3	0,3
w.v. afschaffing scholingsaftrek	0,0	0,0	0,0	0,2
w.v. effect hogere AOW-leeftijd op AOW-premie	0,1	0,2	0,2	0,2
w.v. versnelde verlaging tarieven loonheffing	0,0	-0,3	0,3	0,0
w.v. verhoging heffingsvrij vermogen box 3	0,1	0,0	0,0	0,0
w.v. overig (per saldo)	0,1	-0,1	0,3	0,1

Tabel 2.2 BLO bedrijven MEV 2019

	2018	2019	2020	2021
	mld euro			
Bedrijven	0,6	4,4	-2,7	-0,1
w.v. verhoging lage btw-tarief	0,0	0,7	0,0	0,0
w.v. kasopbrengst verhoging box-2 tarief IB in dividendbelasting	0,1	0,4	-0,5	0,0
w.v. kasopbrengst rekening-courant maatregel in dividendbelasting	0,0	1,1	-1,1	0,0
w.v. tariefsverlaging vpb	0,0	-0,5	-0,6	-1,3
w.v. Opslag Duurzame Energie (ODE)	0,2	0,3	0,3	0,0
w.v. derving gerechtelijke uitspraak fiscale eenheid (vpb)	-0,4	0,4	0,0	0,0
w.v. premie IAB	0,5	0,1	0,4	0,3
w.v. implementatie earningsstrippingmaatregel vpb (ATAD)	0,0	1,1	0,3	0,1
w.v. AWF- en AOF-premie arbeidsmarktpakket 2016	0,1	0,5	0,2	-0,5
w.v. resterende bruto-derving afschaffing dividendbelasting	0,0	0,0	-2,4	0,0
w.v. verlaging verhuurderheffing	0,0	-0,1	0,0	0,0
w.v. beperking afschrijving gebouwen in eigen gebruik vpb	0,0	0,1	0,1	0,0
w.v. CO ₂ -minimumheffing	0,0	0,0	0,3	0,1
w.v. kasontvangsten vpb door afschaffing dividendbelasting	0,0	0,0	0,0	0,3
w.v. terugdraaien schijfverlenging lage vpb-tarief	0,1	0,0	0,1	0,1
w.v. minimumkapitaalregel banken (vpb)	0,0	0,0	0,2	0,1
w.v. overige AOF-premie	0,2	0,3	0,2	0,5
w.v. overig (per saldo)	-0,3	0,0	0,0	0,1

In 2020 volgt een lastenverlichting (5,2 mld euro) voor zowel gezinnen, bedrijven en het buitenland. De lastenverlichting bij gezinnen (1,0 mld euro) bestaat onder andere uit de verhoging van de algemene heffingskorting (1,1 mld euro) en de maximale arbeidskorting (1 mld euro). De incidentele opbrengsten van de rekening-courantmaatregel (0,7 mld euro) en de box-2 tariefsverhoging (0,2 mld euro) in de inkomensheffing uit 2019 vervallen hier, wat een lastenverlichtend effect heeft. De verwachte hogere Zvw-premies voor 2020 dempen de lastenverlichting (1,4 mld euro). De incidenteel lagere opbrengsten vanwege de uitfasering

van het Pensioen in Eigen Beheer (PEB) werkt lastenverlichtend (0,6 mld euro). De lastenverlichting voor bedrijven (2,7 mld euro) en het buitenland (1,6 mld euro) komt grotendeels door het afschaffen van de dividendbelasting. Met de afschaffing vervalt ook de incidentele opbrengst in de dividendbelasting van de rekening-courant maatregel (1,1 mld euro) en de verhoging van het box-2 tarief (0,5 mld euro) in de inkomensheffing.¹⁶ De lastenverlichting wordt versterkt door de verdere verlaging van de vpb-tarieven (0,6 mld euro) maar binnen diezelfde belasting meer dan gedempt door de minimumkapitaalregel voor banken (0,2 mld euro), de earningsstrippingmaatregel (0,3 mld euro), de beperking van afschrijvingen van gebouwen in eigen gebruik (0,1 mld euro) en het terugdraaien van de schijfverlenging van het lage vpb-tarief (0,1 mld euro).

¹⁶ De dividendbelasting geldt als voorheffing van de inkomensheffing. Met het vervallen van de voorheffing stroomt een deel van de dividendbelastingopbrengst dus door naar de inkomensheffing (BLO gezinnen). Zie het kader *De afschaffing van de dividendbelasting en de BLO* in paragraaf 2.1.

De afschaffing van de dividendbelasting en de BLO

De dividendbelasting belast uitgekeerde dividenden met een tarief van 15%. De belasting geldt voor Nederlandse belastingplichtigen als voorheffing voor box 2 van de inkomstenbelasting, dan wel de vennootschapsbelasting. Voor buitenlandse belastingplichtigen is de dividendbelasting meteen een eindheffing. De afschaffing van de dividendbelasting is daarom voor het buitenland een lastenverlichting, terwijl binnenlandse belastingplichtigen per saldo geen verschil merken: de dividenden worden nog steeds belast, maar nu in de inkomstenbelasting of vpb.

Omdat de afschaffing van de dividendbelasting dus gedeeltelijk een verschuiving van belastingstromen is, wordt het in de BLO opgesplitst in een bruto- en een netto-derving. In de bruto-derving wordt *geen* rekening gehouden met de verrekening in box 2 of de vpb. Het betreft simpelweg het verlies aan de opbrengst van de dividendbelasting zoals deze in de kas binnenkomt bij de Belastingdienst. Als vervolgens gecorrigeerd wordt voor de verrekening in de inkomstenbelasting en de vpb, resteert de netto-derving. Dit is dus het deel wat niet via andere belastingen terugvloeit in de schatkist.

De bruto-derving is in eerste instantie merkbaar vanaf 2018. In anticipatie op de afschaffing van de belasting zullen buitenlandse bedrijven hun dividendumkeringen uitstellen. Dit is een lastenverlichting voor het buitenland in 2018 van 0,4 mld euro. In 2020 komt de rest van de bruto-derving tot uitdrukking. Bedrijven zien daardoor een lastenverlichting van 2,4 mld euro, het buitenland 1,6 mld euro.

Het wegvallen van de dividendbelasting als voorheffing (verrekening) betekent echter dat de eindheffing hoger wordt. Dit is zichtbaar in 2021, wanneer die extra eindheffingen betaald worden. Bedrijven zien de lasten dan stijgen met 0,3 mld euro in de vennootschapsbelasting, terwijl de eindheffing met 2,1 mld euro in de inkomstenbelasting op gezinnen drukt. In totaal wordt er dus 2,4 mld euro verrekend en resteert enkel de netto-derving van afgerond 1,9 mld euro (0,4 mld euro + 1,6 mld euro), hetgeen de lastenverlichting voor het buitenland vormt.

In 2021 neemt de totale BLO toe met 0,6 mld euro. Hiervan komt 1,1 mld euro voor rekening van gezinnen, vooral veroorzaakt door extra inkomensheffing vanwege het wegvallen van de dividendbelasting als voorheffing (2,1 mld euro) en de Zvw-premies (1,0 mld euro). Deze effecten worden echter gedempt door de verdere invoering van het tweeschijvenstelsel in de loon- en inkomensheffing (1,6 mld euro), de verhoging van de maximale arbeidskorting (0,6 mld euro) en de verhoging van de algemene heffingskorting (0,5 mld euro). Ook speelt hier het wegvallen van de incidentele inkomsten uit de verhoging van het box-2 tarief in de inkomensheffing (0,4 mld euro). Bedrijven zien een lastenverlichting van 0,1 mld euro, voornamelijk door de lagere vpb-tarieven (1,3 mld euro). De lastenverlichting wordt gedempt door de hogere zorgpremies (0,3 mld euro) en de doorwerking van de eerder genoemde lastenverzwarende vpb-maatregelen uit 2020 (per

saldo 0,2 mld euro). De kasontvangsten in de vpb vanwege het wegvallen van de verrekening met de dividendbelasting (0,3 mld euro) hebben een lastenverzwarend effect.¹⁷

2.2 Verhouding BLO gezinnen en koopkracht in 2019

Gezinnen zien in 2019 een lastenverzwaring bij belastingen en premies. Voor gezinnen is de totale beleidsmatige lastenverzwaring bij belastingen en premies in 2019 per saldo 0,8 mld euro. De lastenstijging is voornamelijk het gevolg van de eenmalig hogere opbrengsten in de inkomensheffing vanwege de rekening-courant maatregel. De overige beleidsmaatregelen, waaronder de stijging van het lage btw-tarief, de hogere energielasten en zorgpremies en de invoering van het tweeschijvenstelsel in de loon- en inkomensheffing vallen per saldo grofweg lastenneutraal uit. Een meer gedetailleerde toelichting is te vinden in paragraaf 2.1 en Tabel 2.1.

In 2019 neemt de koopkracht van Nederlandse huishoudens in doorsnee toe met 1,5%. De koopkrachtontwikkeling in 2019 is toe te schrijven aan de reële contractloonstijging (0,5% voor werknemers van bedrijven) en aan beleid. Tegenover lastenverlichtingen als de invoering van het tweeschijvenstelsel, de verhoging van de algemene heffingskorting en van de ouderenkorting staan lastenverzwaringen van vergelijkbaar formaat via onder andere de verhoging van het lage btw-tarief, de energielasten en zorgpremies. Een groot deel van de resterende lastenverzwaring is toe te schrijven aan de incidentele opbrengst van de rekening-courant maatregel, die beperkte koopkrachteffecten kent. Wanneer met het bovenstaande rekening wordt gehouden, resteert een beperkte lastenverzwaring. Twee factoren verklaren hoe de koopkracht ondanks die lastenverzwaring stijgt. Ten eerste wordt een deel van de lastenverzwaringen in de koopkrachtraming gecompenseerd via de loonraming. Immers, het CPB raamt dat lastenverzwaringen als het lage btw-tarief en de energielasten de inflatie verhogen. Een hoger inflatiecijfer wordt meegenomen in de loononderhandelingen, waardoor er in 2019 sprake is van een reële contractloonstijging. Ten tweede stijgt de koopkracht dankzij verhogingen van de kinderbijslag en de toeslagen, die wel doorwerken in de koopkracht, maar niet tot uiting komen in de lasten. De toeslagen stijgen in 2019 naar verwachting met 1,1 mld euro, zie Tabel 2.3.¹⁸ Per saldo leidt het genomen beleid in 2019 tot een koopkrachtstijging voor de meeste huishoudens.

¹⁷ Zie het kader *De afschaffing van de dividendbelasting en de BLO* in paragraaf 2.1.

¹⁸ Zie CPB, *Macro Economische Verkenning 2019*, pagina 61 en 62. ([link](#))

Tabel 2.3 Totale bij- en toeslagenontwikkeling in 2018 en 2019 (in mld euro)

	2018	2019
	mld euro	
Totaal	0,8	1,1
Huurtoeslag	0,1	0,1
Kinderbijslag	0,0	0,2
Kinderopvangtoeslag	0,4	0,4
Kindgebonden budget	0,0	-0,1
Zorgtoeslag	0,3	0,5

2.3 Verhouding tussen BLO en lasten in het inkomstenskader

De BLO van het CPB en de boeking van lastenmaatregelen in het inkomstenskader¹⁹ van het ministerie van Financiën wijken op een aantal punten van elkaar af. Zo wordt de BLO-indicator van het CPB uitgedrukt in cijfers op EMU-basis. Hierbij worden kasontvangsten van belastingen en premies met behulp van de EMU-richtlijnen gerelateerd aan de periode waarin de economische activiteit plaatsvond. Bij de lastenontwikkeling in het inkomstenskader vindt deze toedeling plaats aan de hand van de richtlijnen uit de begrotingsregels. Wanneer beleidsmaatregelen met vertraging effect hebben op de EMU(kas)ontvangsten door de duur van aangifte- en aanslagprocessen, zoals in de vennootschapsbelasting en de inkomensheffing, kan dit tot verschillen leiden.

Anticipatie-effecten komen wel tot uitdrukking in de CPB-BLO, maar niet in het inkomstenskader. Maatregelen met intertemporele effecten, waarbij op korte termijn sprake is van lagere belastinginkomsten en op langere termijn hogere belastingontvangsten of omgekeerd, worden in het inkomstenskader verdisconteerd. De netto contante waarde wordt dan als lastenontwikkeling gebruikt. In de BLO op EMU-basis komen deze kasschuiven wel tot uitdrukking. Een voorbeeld hiervan is de verhoging van het box -2 tarief in de inkomensheffing in 2020. Anticipatie-effecten leiden tot incidenteel hogere opbrengsten in de jaren voorafgaande aan die verhoging, en incidenteel lagere opbrengsten na de verhoging. Die incidenteel hogere en lagere opbrengsten komen wél tot uitdrukking in de BLO op EMU-basis, zie Tabel 2.1 en 2.2. Voor het lastenkader wordt een dergelijke opbrengstenreeks echter verdisconteerd tot een jaarlijks gelijke opbrengst vanaf het moment van invoering. In het geval van de box-2 tarief verhoging gaat dit om een reeks van 50 mln euro per jaar.²⁰

Ook maatregelen ten aanzien van de zorgtoeslag tellen niet mee in BLO, maar wel in het inkomstenskader van Financiën. Omdat de zorgtoeslag binnen de lastendefinities van de Nationale Rekeningen niet relevant is voor de belasting- en premieontvangsten is, telt deze niet mee in de BLO. In het inkomstenskader worden maatregelen op gebied van de

¹⁹ Zie voor de werking van het lastenkader ook bladzijde 37 e.v. in *Van saldosturing naar stabilisatie*, 15^e rapport Studiegroep Begrotingsruimte ([link](#))

²⁰ Zie Bijlage Miljoenennota pagina 48 ([link](#)).

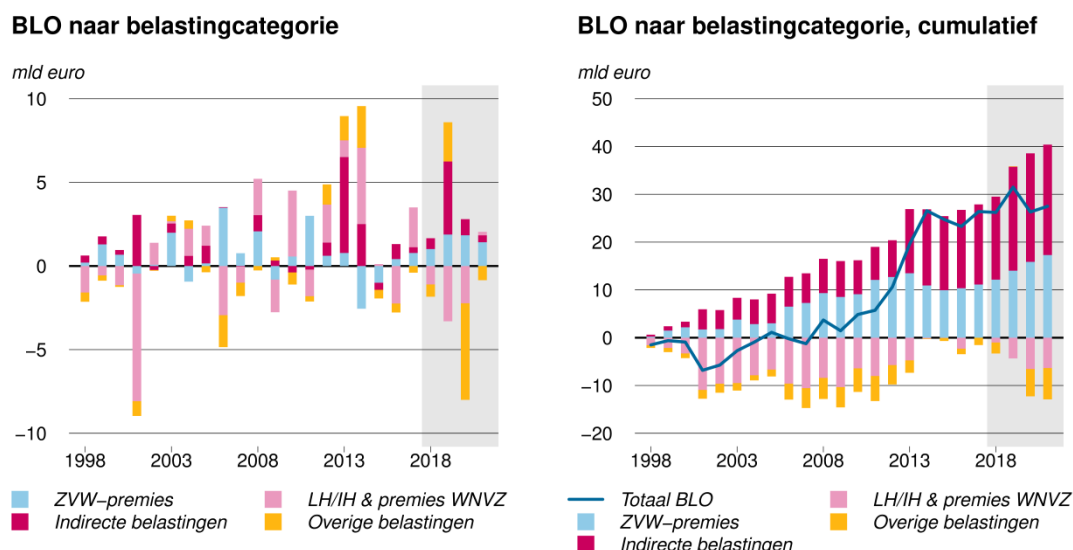
zorgtoeslag wel meegenomen, in verband met de sterke koppeling tussen de zorgtoeslag en de zorgpremies. Bij premiekortingen en afdrachtsverminderingen leidt dezelfde reden dus ook tot verschillen.

Daarnaast kunnen verschillen van inzicht beleidsmaatregelen in de zorg en sociale zekerheid leiden tot ramingsverschillen tussen de BLO en het inkomstenkader. Op het gebied van de sociale zekerheid en zorg maakt het CPB ontvangstenramingen, die kunnen afwijken van de ramingen van het kabinet. Daardoor kunnen er ook verschillen van inzicht bestaan over het budgettaire effect van een beleidsmaatregel of de toedeling aan de afdragende groep. Een voorbeeld van andere lastenboeking is het effect van zorgmaatregelen op de zorguitgaven en dus Zvw-premies.

3 Lastenontwikkeling naar belastingcategorie

De lastenstijging in de periode 1998-2021 wordt vooral veroorzaakt door de Zvw-premies en hogere indirecte belastingen, terwijl lastenverlichtingen zich vooral voordoen bij de loon- en inkomstenheffing en overige belastingen. De cumulatieve lastenontwikkeling per jaar per belastingcategorie voor de periode 1998-2021 is te zien in figuur 3-1. De figuur toont de cumulatieve lastenontwikkeling per jaar in de periode 1998-2021 voor de Zvw-premies, loon- en inkomstenheffing plus premies werknemersverzekeringen en indirecte belastingen (belastingen op productie en invoer) afzonderlijk. De categorie overige belastingen in deze figuur bevat ook de vennootschapsbelasting (vpb)²¹.

Figuur 3-1 BLO 1998-2021 per belastingcategorie per jaar (links) en cumulatief (rechts)

De Zvw-premies nemen tot 2013 fors toe en blijven daarna rond dat niveau bewegen. Tussen 1998 en 2013 laten de Zvw-premies een aanzienlijke lastenstijging zien, gekoppeld aan de toename van de Zvw-uitgaven.²² Na 2013 nemen de Zvw-premies tijdelijk af, waarna zij vanaf 2016 verder stijgen. De afname na 2013 komt door de beperkte uitgavengroei gedurende kabinetsperiode Rutte-II, daarnaast wordt in de jaren 2016 en 2017 door zorgverzekeraars ingeteerd op reserves.

²¹ De indeling wijkt af van de standaard CEP/MEV-indeling, waar de vpb en overige belastingen op productie en invoer aparte categorieën zijn. Ook zijn premies werknemersverzekeringen en loon- en inkomensheffing hier samen genomen.

²² Over de jaren 1998-2005 wordt de lastenstijging als gevolg van de Zvw nog enigszins onderschat, doordat ongeveer een derde van de verzekerden een particuliere verzekering had en dit deel van de stijgende premies niet is meegenomen in de BLO.

De lastendruk verschuift tot 2013 van belastingen en premies op arbeid (loon- en inkomensheffing en premies werknemersverzekeringen) naar indirecte belastingen, en in de periode erna stijgen vooral de indirecte belastingen. De indirecte belastingen, ofwel de belastingen op productie en invoer, stijgen over de gehele beschouwde periode. Er zijn sterke toenames van de indirecte belastingen in 2001 (als gevolg van de verhoging van het algemene btw-tarief van 17,5% naar 19%), in 2013 (door de verhoging van het algemene btw-tarief naar 21%) en in 2019 (door de verhoging van het lage btw tarief van 6% naar 9%). De loon- en inkomstenheffing en premies werknemersverzekeringen zijn vooral in 2001 verlaagd met de herziening van het belastingstelsel. De cumulatieve lastenverlichting bij de belastingen en premies op arbeid wordt pas duidelijk minder na de Grote Recessie in 2009. In 2019 neemt de lastenverlichting bij de belastingen en premies op arbeid toe door de invoering van het tweeschijvenstelsel en de verhoging van de algemene heffingskorting.

De overige belastingen volgen het patroon van de belastingen en premies op arbeid, met per saldo lastenverlichting over gehele periode. Zo werd de vermogensbelasting bij de herziening van het belastingstelsel in 2001 afgeschaft, de dividendbelasting in 2007 verlaagd van 25% naar 15%, en het gebruikersdeel van de onroerendzaakbelasting (OZB) in 2006 afgeschaft. In 2012 en 2013 is ook hier sprake van lastenverzwaringen, vooral bij de vennootschapsbelasting als gevolg van het aflopen van de voordelen van de mogelijkheid tot vervroegd en willekeurig afschrijven over de jaren 2009-2011. De lastenverlichting in 2018 is vooral incidenteel van aard, door verminderde dividendbelastinginkomsten in anticipatie op de afschaffing van de dividendbelasting en een derving in de vpb vanwege een gerechtelijke uitspraak rondom de fiscale eenheid.²³

²³ Het Hof van Justitie van de EU oordeelt dat bij toepassing van artikel 10a Wet Vpb 1969 de voordelen van toepassing van de fiscale eenheid ook voor buitenlandse belastingplichtigen aanwezig moet zijn. Dit resulteert in een tijdelijke derving.

4 De BLO-mutaties na doorrekening RA en opvolgende ramingen

De verwachte beleidsmatige lastenontwikkeling voor de ramingsperiode kan bij opeenvolgende ramingen veranderen. Dit kan onder andere het gevolg zijn van nieuw beleid, gerechtelijke uitspraken en 'herijkingen' (opnieuw ramen) van voorgenomen beleidsmaatregelen. Dit hoofdstuk gaat in op de wijzigingen in de BLO van raming op raming, voor zowel gezinnen, bedrijven als het buitenland. Startpunt is de middellangetermijnverkenning voor verwerking van het Regeerakkoord uit de zomer van 2017. In het najaar volgde een actualisatie van deze middellangetermijnverkenning op basis van de doorrekening van het Regeerakkoord. Na deze actualisatie is richting het Centraal Economisch Plan 2018 het beeld bijgesteld aan de hand van de verschenen Startnota. Daaruit volgde een fijnmazigere fasering en toedeling van de lastenontwikkeling aan de afdragende groepen. Eindpunt is de Macro Economische Verkenning 2019, met daarin de nieuwste besluitvorming.

4.1 Ontwikkeling van de BLO gezinnen na doorrekening RA en opvolgende ramingen

De verticale aansluiting van de BLO gezinnen tussen de opeenvolgende ramingen kent fluctuaties. Tabel 4.1 laat zien dat de BLO voor gezinnen voor 2019 verandert van 0,7 mld euro na doorrekening RA, naar -0,9 bij het CEP, om vervolgens toe te nemen naar 0,8 mld euro bij MEV. Tevens presenteert tabel 4.1 de grootste mutaties in termen van budgettair effect tussen de opeenvolgende ramingen. Dit is geen uitputtende aansluiting, daar tussen de opeenvolgende ramingen vele mutaties van beleidsmaatregelen zitten. Het CPB registreert deze beleidsmutaties van het kabinet in een beleidsboekhouding. De toelichting in de tekst richt zich op het ramingsjaar 2019.

Tabel 4.1 BLO gezinnen in opvolgende ramingen (mld euro)

	2018	2019	2020	2021
Middellangetermijnverkenning concept-MEV 2018	-0,2	+0,8	+1,1	+1,1
Mutatie concept-MEV18-MLT naar Actualisatie MLT o.b.v. RA	+0,3	-0,2	-2,8	-3,5
w.v. verhoging lage btw-tarief naar 9%	0,0	+2,0	0,0	0,0
w.v. verhoging box 2 tarief	+0,4	+1,1	-1,2	-0,8
w.v. overige maatregelen loon- en inkomensheffing	0,0	-3,9	-2,1	-2,7
w.v. energiebelasting en ODE	0,0	+0,5	+0,2	+0,1
w.v. overig (per saldo)	-0,1	+0,1	+0,3	0,0
Actualisatie Middellangetermijnverkenning na Regeerakkoord	+0,1	+0,7	-1,7	-2,4
Mutatie Actualisatie MLT o.b.v. RA naar CEP2018	-0,3	-1,5	+2,7	+1,1
w.v. ingroeipad maatregelen loon- en inkomensheffing conform startnota	+0,2	-2,0	+2,7	+0,7
w.v. verruiming sportvrijstelling in btw	0,0	+0,2	0,0	0,0
w.v. Zvw-premies	-0,6	+0,3	-0,1	+0,2
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	+0,1
Centraal Economisch Plan 2018	-0,3	-0,9	+1,0	-1,3
Mutatie CEP2018 naar MEV 2019	-0,2	+1,7	-2,0	+2,4
w.v. Zvw-premies	0,0	+0,7	+0,3	+0,1
w.v. Uitstel afschaffing scholingsaftrek	0,0	0,0	-0,2	+0,2
w.v. 'herijking' maatregelen loon- en inkomensheffing Regeerakkoord	+0,1	+0,7	-1,8	+1,1
w.v. 'herijking' maatregelen omzetbelasting Regeerakkoord	0,0	+0,2	0,0	0,0
w.v. incidentele effecten gerechtelijke uitspraken (o.a. RVU)	-0,2	0,0	0,0	0,0
w.v. maatregelen Julibrief	0,0	+0,3	+0,1	0,0
w.v. rekening-courant maatregel en vermindering box 2 tariefsverhoging	-0,1	+0,5	-0,6	+0,4
w.v. overige augustusbesluitvorming (o.a. koopkrachtpakket)	0,0	-0,7	+0,1	+0,4
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	0,1
Macro Economische Verkenning 2019	-0,5	+0,8	-1,0	+1,1

Bij de middellangetermijnverkenning (MLT-raming) na doorrekening van het Regeerakkoord was de BLO gezinnen in 2019, ondanks een lastenverlichtende impuls, per saldo +0,7 mld euro. Bij de MLT-raming voorafgaand aan het sluiten van het Regeerakkoord, was de beleidsmatige lastenontwikkeling voor gezinnen voor 2019 0,8 mld euro.²⁴ Bij de actualisatie van de MLT-raming na doorrekening van het Regeerakkoord²⁵ (de RA-MLT) volgde een impuls van 0,2 mld euro lastenverlichting, waarmee de BLO voor gezinnen op 0,7 mld uit kwam. Na de actualisatie van de RA-MLT wordt de BLO gezinnen in 2019 in een aantal opvolgende ramingen geactualiseerd.

Bij het Centraal Economisch Plan 2018²⁶ veranderde de BLO gezinnen voor 2019 naar -0,9 mld euro. Met het verschijnen van de Startnota volgde een andere fasering van de RA-maatregelen door het kabinet in vergelijking met de fasering zoals ingezet bij de doorrekening van het RA²⁷, samen met een fijnmaziger toedeling van de lastenmaatregelen

²⁴ CPB, Actualisatie Middellangetermijnverkenning 2018-2021, CPB Notitie 16 augustus 2017 ([link](#))

²⁵ CPB, Actualisatie Middellangetermijnverkenning 2018-2021 (verwerking Regeerakkoord) ([link](#))

²⁶ CPB, *Centraal Economisch Plan 2018* ([link](#))

²⁷ Het CPB boekt volgens de systematiek bij doorrekeningen zoals Keuzes in Kaart standaard een gelijkmatige ontwikkeling van de lastenmaatregelen in; het kabinet haalt lastenverlichting relatief meer voren, en meer verzwaring naar latere jaren.

over gezinnen en bedrijven. Als gevolg hiervan blijkt een lastenverlichting van 1,5 mld euro in 2019.

Richting de *Macro Economische Verkenning 2019* volgt een impuls van 1,7 mld euro lastenverzwaring voor gezinnen. De aansluiting wordt grotendeels verklaard door hogere zorgpremies (0,7 mld euro) en de herijking van de lastenrelevante fiscale maatregelen uit het Regeerakkoord (0,9 mld euro). De hogere zorglasten zijn het gevolg van een verminderde inzet van reserves door zorgverzekeraars, nadat hun solvabiliteitsratio in 2017 onverwachts daalde. Het Ministerie van Financiën heeft alle beleidsmaatregelen uit het Regeerakkoord die verankerd worden in het Belastingplan 2019 opnieuw geraamd. Bij die 'herijking' is met behulp van een meer actuele economische raming en de nieuwste realisaties van belastinginkomsten een nieuwe inschatting gemaakt van het budgettaire effect van beleidsmaatregelen. Voor de BLO van gezinnen is met name de herijking van de belastingmaatregelen in de sfeer van de loon- en inkomensheffing (0,7 mld) en de btw (0,2 mld) van belang.²⁸

Daarnaast zorgen ook nieuwe beleidsmaatregelen voor een per saldo lastenverzwarend effect. Naast de herijking hebben nieuwe beleidsmaatregelen tussen het *Centraal Economisch Plan 2018* en de *Macro Economische Verkenning 2019* ook een per saldo lastenverzwarend effect op de BLO voor gezinnen (0,8 mld euro). De lastenverzwaring door hogere zorgpremies wordt gedempt door de verhoging van de algemene heffingskorting en de versnelde verlaging van de schijftarieven in de loon- en inkomensheffing. De resterende lastenverzwaring is voornamelijk het gevolg van eenmalige opbrengst door de rekening-courant maatregel in de inkomensheffing.

4.2 Ontwikkeling van de BLO bedrijven na doorrekening RA en opvolgende ramingen

De mutaties van de BLO bedrijven voor 2019 vertonen tussen de opeenvolgende ramingen een monotoon verloop. Tabel 4.2 laat zien dat de BLO voor bedrijven voor 2019 stijgt van 2,7 mld euro na doorrekening RA, naar 3,4 mld euro bij het CEP, om vervolgens verder toe te nemen naar 4,4 mld euro bij MEV. Tevens presenteert tabel 4.2 de grootste mutaties in termen van budgettaire effect tussen de opeenvolgende ramingen. Dit is geen uitputtende aansluiting, daar tussen de opeenvolgende ramingen vele mutaties van beleidsmaatregelen zitten. Het CPB registreert deze beleidsmutaties van het kabinet in een beleidsboekhouding. De toelichting in de tekst richt zich op het ramingsjaar 2019.

Bij de middellangetermijnverkenning (MLT-raming) na doorrekening van het Regeerakkoord was de BLO bedrijven in 2019 2,7 mld euro. Bij de MLT-raming voorafgaand aan het sluiten van het Regeerakkoord, was de beleidsmatige

²⁸ Zie Kempen, M. van en S. van Veldhuizen, 2018, Certificering budgettaire ramingen fiscale maatregelen Belastingplan 2019, CPB Notitie 18 september 2018. ([link](#))

lastenontwikkeling voor bedrijven voor 2019 0,8 mld euro.²⁹ Bij de actualisatie van de MLT-raming na doorrekening van het Regeerakkoord³⁰ (de RA-MLT) volgde een lastenverzwarende impuls van 1,9 mld euro (o.a. door verhoging lage btw-tarief en beperking van de aftrek van rentelasten in de vpb), waarmee de BLO voor bedrijven op 2,7 mld euro uit kwam. Na de actualisatie van de RA-MLT wordt de BLO bedrijven in 2019 in een aantal opvolgende ramingen geactualiseerd.

Bij het *Centraal Economisch Plan 2018*³¹ steeg de BLO bedrijven voor 2019 verder naar 3,4 mld euro. Met het verschijnen van de Startnota volgde een fijnmaziger toedeling van de lastenmaatregelen over gezinnen en bedrijven en een uitsplitsing van het effect van de afschaffing van de dividendbelasting.³² Als gevolg hiervan steeg de lastenverzwaring per saldo tot 3,4 mld euro (2,7 mld euro + 0,7 mld euro).

Richting de *Macro Economische Verkenning 2019* volgt een lastenverzwarende impuls van 1,0 mld euro voor bedrijven. De aansluiting wordt grotendeels verklaard door het incidentele effect van de gerechtelijke uitspraak van het Europees Hof over de fiscale eenheid (0,3 mld euro), het effect van de rekening courantmaatregel en het besluit tot verminderde verhoging van het box-2 tarief (0,8 mld euro), een technische correctie (-0,5 mld euro) en de overige maatregelen uit de augustusbesluitvorming (waaronder de tariefverhoging vpb) (0,1 mld euro). Per saldo stijgt het lastenbeeld voor bedrijven in 2019 met 1,0 mld euro tot een BLO van 4,4 mld euro.

²⁹ CPB, Actualisatie Middellangetermijnverkenning 2018-2021, CPB Notitie 16 augustus 2017 ([link](#))

³⁰ CPB, Actualisatie Middellangetermijnverkenning 2018-2021 (verwerking Regeerakkoord), CPB Notitie 27 oktober 2017 ([link](#))

³¹ CPB, *Centraal Economisch Plan 2018* ([link](#))

³² Zie het kader *De afschaffing van de dividendbelasting en de BLO* in paragraaf 2.1.

Tabel 4.2 BLO bedrijven in opvolgende ramingen (mld euro)

	2018	2019	2020	2021
Middellangetermijnverkenning concept-MEV 2018	0,5	0,8	0,8	-0,1
Mutatie concept-MEV18-MLT naar Actualisatie MLT o.b.v. RA	+0,4	+1,9	-0,2	-1,2
w.v. verhoging lage btw-tarief naar 9%	0,0	+0,7	0,0	0,0
w.v. maatregelen vennootschapsbelasting	+0,2	+0,8	-0,7	-1,2
w.v. IAB-premies	0,0	-0,2	-0,1	-0,1
w.v. doorwerking RA op premies WNVZ	+0,1	+0,5	+0,4	0,0
w.v. maatregelen energiebelasting en CO ₂ -minimumheffing	0,0	+0,1	+0,2	0,0
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	+0,1
Actualisatie Middellangetermijnverkenning na Regeerakkoord	0,8	2,7	0,6	-1,3
Mutatie Actualisatie MLT o.b.v. RA naar CEP2018	+0,1	+0,7	-1,8	-0,3
w.v. ingroeipad maatregelen vpb conform startnota	-0,1	-0,2	+0,5	0,0
w.v. verwerking bruto-derving afschaffing dividendbelasting	+0,2	+0,7	-2,3	-0,6
w.v. IAB-premies	0,0	0,0	0,0	+0,1
w.v. doorwerking RA op premies WNVZ conform startnota	0,0	+0,2	0,0	+0,2
w.v. overig (per saldo)	0,0	+0,1	0,0	0,0
Centraal Economisch Plan 2018	1,0	3,4	-1,1	-1,6
Mutatie CEP2018 naar MEV2019	-0,4	+1,0	-3,0	+0,9
w.v. incidenteel effect vpb gerechtelijke uitspraak fiscale eenheid	-0,3	+0,3	0,0	0,0
w.v. technische correctie premies WNVZ (arbeidsmarktpakket 2016)	0,0	-0,5	-0,1	+0,5
w.v. IAB-premies	0,0	+0,1	+0,1	0,0
w.v. 'herijking' maatregelen vpb Regeerakkoord	0,0	0,0	-0,4	+0,3
w.v. effect 'herijking' op bruto-derving afschaffing dividendbelasting	0,0	0,0	-1,0	0,6
w.v. overige 'herijking' maatregelen Regeerakkoord	0,0	0,0	-0,1	0,0
w.v. maatregelen Julibrief	0,0	+0,1	0,0	0,0
w.v. dividendbelastinginkomsten rekening-courant maatregel en vermindering box 2 tariefsverhoging	-0,1	+0,8	-0,7	0,0
w.v. overige augustusbesluitvorming (o.a. vpb-tariefsverhoging)	0,0	+0,1	+0,6	+0,2
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	0,0
Macro Economische Verkenning 2019	0,6	4,4	-2,7	-0,1

4.3 Ontwikkeling van de BLO buitenland na doorrekening RA en opvolgende ramingen

De mutaties van de BLO buitenland voor 2019 blijft tussen de opeenvolgende ramingen per saldo ongewijzigd (Tabel 4.3). De mutaties worden veroorzaakt door een beperkt aantal maatregelen. De mutaties vinden voornamelijk plaats in twee beleidsmaatregelen: de afschaffing van de dividendbelasting (lastenverlichting) en de invoering van een vliegbelasting (lastenverzwaring). Bij de middellangetermijnverkenning (MLT-raming) na doorrekening van het Regeerakkoord is het netto-effect van de afschaffing van de dividendbelasting, en het buitenlandse deel aan opbrengsten van de vliegbelasting in de raming verwerkt. Na de actualisatie van de RA-MLT wordt de BLO buitenland in een aantal opvolgende ramingen geactualiseerd. Met het verschijnen van de Startnota volgde een fijnmaziger toedeling en uitsplitsing van het effect van de afschaffing van de

dividendbelasting.³³ Richting de *Macro Economische Verkenning 2019* is de afschaffing van de dividendbelasting herijkt, waaruit een grotere bruto- en netto-derving bleek.

Tabel 4.3 BLO buitenland in opvolgende ramingen (mld euro)

	2018	2019	2020	2021
Middellangetermijnverkenning concept-MEV 2018	0,0	0,0	0,0	0,0
Mutatie concept-MEV18-MLT naar Actualisatie MLT o.b.v. RA	-0,1	0,0	-1,3	+0,1
w.v. netto-derving afschaffing dividendbelasting	-0,1	0,0	-1,3	0,0
w.v. maatregel vliegbelasting Regeerakkoord	0,0	0,0	0,0	+0,1
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	0,0
Actualisatie Middellangetermijnverkenning na Regeerakkoord	-0,1	0,0	-1,3	0,1
Mutatie Actualisatie MLT o.b.v. RA naar CEP 2018	-0,2	-0,4	-0,2	+0,6
w.v. ingroeipad afschaffing dividendbelasting conform startnota	-0,2	-0,4	-0,2	+0,6
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	0,0
Centraal Economisch Plan 2018	-0,4	-0,4	-1,5	0,7
Mutatie CEP 2018 naar MEV 2019	0,0	+0,4	-0,1	-0,6
w.v. effect 'herijking' op netto-derving afschaffing dividendbelasting	0,0	+0,4	-0,1	-0,6
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	0,0
Macro Economische Verkenning 2019	-0,4	0,0	-1,6	0,1

³³ Zie het kader *De afschaffing van de dividendbelasting en de BLO* in paragraaf 2.1.

Bijlagen

Tabel B.1 BLO overheid in opvolgende ramingen (mld euro)

	2018	2019	2020	2021
Middellangetermijnverkenning concept-MEV 2018	0,1	0,0	0,1	0,0
<i>Mutatie concept-MEV18-MLT naar Actualisatie MLT o.b.v. RA</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
w.v. doorwerking RA op premies WNVZ	0,0	0,0	+0,1	0,0
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	0,0
Actualisatie Middellangetermijnverkenning na Regeerakkoord	0,1	0,0	0,1	0,1
<i>Mutatie Actualisatie MLT o.b.v. RA naar CEP2018</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
w.v. doorwerking RA op premies WNVZ conform startnota	0,0	0,0	0,0	0,0
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	0,0
Centraal Economisch Plan 2018	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Mutatie CEP 2018 naar MEV 2019</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
w.v. premies WNVZ	0,0	0,0	0,0	0,0
w.v. IAB-premies	0,0	0,0	0,0	0,0
w.v. overig (per saldo)	0,0	0,0	0,0	0,0
Macro Economische Verkenning 2019	0,1	0,1	0,1	0,1

Afkortingenlijst:

AOW	Algemene ouderdomswet
AWF	Algemeen werkloosheidsfonds
bbp	Bruto binnenlands product
BLO	Beleidsmatige lastenontwikkeling
BPM	Belasting op personenauto's en motorrijwielen
btw	Belasting op de toegevoegde waarde
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEP	Centraal Economisch Plan
CO ₂	Koolstofdioxide
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumentenprijsindex
DGA	Directeur-groootaandeelhouder
EC	Europese Commissie
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESR	Europees systeem van rekeningen
EU	Europese Unie
IAB	Inkomensafhankelijke bijdrage (voor de ZVW)
IB	Inkomstenbelasting
KiK	Keuzes in Kaart
LBIB	Loon- en inkomstenbelasting
LHIH	Loon- en inkomensheffing (LBIB plus premies VVZ)
LH	Loonheffing
MEV	Macro Economische Verkenning
mld	Miljard
MLT	Middellangetermijnverkenning
MRB	Motorrijtuigenbelasting
NEL	Niet-EMU-relevante lastenontwikkeling
NR	Nationale rekeningen
OT	Overhevelingstoeslag
OZB	Onroerendezaakbelasting
RC	Rekening-courant
SDE	Subsidieregeling duurzame energieproductie
VPB	Vennootschapsbelasting
WAO	Wet arbeidsongeschiktheid
WNVZ	Werknemersverzekeringen
WVA	Wet vermindering afdracht loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen
WW	Werkloosheidswet
ZFW	Ziekenfondswet
Zvw	Zorgverzekeringswet
ZW	Ziektewet

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (088) 984 60 00

info@cpb.nl | www.cpb.nl

Oktober 2018